

Posudek diplomové práce Šimona Krbce *Kotázce nepředmětné intencionality*, UK ETF 2006

Autor předložil k obhajobě práci velmi smělou ve svých otázkách a zároveň velmi zdrženlivou ve svých odpovědích. To je ovšem spíše přednost. Myslím, že autor se se svými zjištěními nejspíš nespokojí a ve svém tázání bude pokračovat. Přitom však předvedl, že se ve zvolené problematice velmi dobře orientuje a je dokonce schopen jejího tvořivého rozvíjení.

Východiskem Krbcova tázání je zkušenost nejistoty, s níž se setkává napříč současností: ve vědách a v poznání obecně, v kultuře i ve společenském a politickém životě. Racionalistický (kartesiánský) a modernistický program nového založení lidského poznání a lidské praxe na nepochybných základech se ukázal jako utopický a současné myšlení ve všech svých disciplínách musí řešit problém, jak nově „legitimizovat“ své poznatky. Náš autor zkoumá jednotlivé fenomény nejistoty: riziko, vágnost, neurčitost, indeterminitu, aby posléze ukázal, že jejich společným jmenovatelem je jejich intencionální povaha a specifický charakter jejich „předmětů“ jakožto „potencialit“ (s. 19). Tuto „fenomenologii nejistoty“ chce Krbec dále rozvinout ve zvláštní „ontologii“ změny a novosti. Rozlišuje přitom (pomocí bergsonovských pojmů) vyrábění a tvoření nového, přičemž jediné tvorba má co do činění s „radikálně novým“. Vzniká ovšem otázka, jak toto radikálně nové myslet (s. 23-24), nemáme-li s ním dosud „zkušenost“ a ani žádnou jeho „danost“. Zde Krbec poprvé plodně využívá Hejdánkovu kritiku zpředměťování jako ztráty schopnosti myslet změnu a tedy i ono nenapodobované skutečně „nové“. Následují obsáhlé exkursy do Husserlových (příp. Patočkových) analýz horizontu jako přítomnosti inaktuality v aktualitě. Ovšem fakt, že Husserl myšlenku horizontu postavil na (prostorovém) vnímání, znesnadňuje její užití na (bytotně časovém) poli myšlení „nového“. Jako určité východisko se tu ukazuje Hejdánkuv projekt myšlení nepředmětnosti. Krbec si je vědom nehotovosti této koncepce a jejích četných úskalí, nicméně myšlenka nepředmětné intence jako myšlení či spolumyšlení toho, co není dáno jako předmět, ale teprve nastává, a to zejména v otevřenosti tvorby, se zdá být jistým řešením příliš předmětně chápaného zpřítomňování Husserlova. Krbec je vůči Hejdánkovi právem kritický (historické vývody, myšlenka nepojmovosti...), nicméně ho vykládá *ad optimam partem*. Nelze se přesto zbavit dojmu, že ani hejdánkovská inspirace našemu autorovi nepomohla vyřešit aporie „novosti“ a že vlastně za Hejdánka přes všechny dobré úmysly nevychází. To samozřejmě není žádnou „vadou na kráse“ předložené diplomové práce, celé tázání tak totiž zůstává lákavě otevřené.

Práce má jasná východiska a postupuje v dobře uvážených krocích. Autor prokazuje dobrou znalost fenomenologické problematiky s přesahy do některých souvisejících oblastí. V neposlední řadě je z práce znát skutečný zájem o problematiku a autorova osobní zainteresovanost.

Exkursy do Husserla a Hejdánka jsou jistě nosné, myslím však, že v ničem nepřekračují dobře poučenou, rozumějící a kritickou referenci, což je koneckonců i smysl diplomové práce. Za nejlepší část práce nesoucí v sobě i jisté prvky originality považuji její první část „Uvedení otázky“, byť k ní možná mám i nejvíc připomínek.

Následující námitky jsou spíše diskusního charakteru a nijak nezpochybňují celkově výtečný dojem z práce:

1. „Člověk Západu je“ – podle Krbce – „znovu naplněn nejistotou“ (s. 6). Vzniká otázka, zda byl někdy „naplněn jistotou“. Není koneckonců všechno novověké (ale možná už odvěké) hledání „absolutního základu“ (s. 7) jenom zvláštním projevem „absolutní nezaloženosti“ člověka tváří v tvář světu? Nepatří ona „nejistota“ ke

zkušenosti světa vůbec? Že na to věda obrátila pozornost teprve nedávno (princip neurčitosti apod.), je spíše překvapivé než znepokojivé.

2. Krbec nepolemizuje s kartesiánskou „jistotou“, ale s „maximální pravděpodobností“ tzv. vědeckého pohledu na svět (s. 12), a vytýká jí nečasovost a tím i neschopnost proniknout ke skutečnosti. Co ovšem znamená „vkládat pravděpodobnost do samotné skutečnosti“, což podle Krbce (či Koska) činí moderní věda? Co je to podle Krbce skutečnost: ona „šed“ všech možných stavů světa (s. 13) anebo akt poznání, který ustavuje nějaký „černobílý“ diskrétní stav?

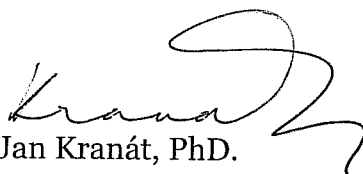
3. Jistým vyvrcholením husserlovských analýz v práci je rozlišení přítomnění a zpřítomňování. Krbec si je dobře vědom, že místem myšlení nového nemůže být protencionální přítomnění. Radikální novost lze intencionálně zaměřit jako „fantazijní představu“ (s. 46), zpřítomnění se tak stává „prostorem pro kreativitu“ a umožňuje „aktivní zásah“ (s. 47). To jsou ale všechno rozdílné věci. Kde mám ale kritérium, zda jsem „spolutvůrcem“ přicházejícího (čímž bych byl, novému otevřen a tak je také mohl myslet) anebo si jen „konstruuji“ nějaký abstraktní obraz (jako jsou třeba pravděpodobnostní modely)? To považuji za nejdůležitější otázku, k jejímuž zodpovězení – zdá se mi – příliš nepříspěly ani hejdánkovské analýzy specificky nemyšleného, reflexe a ek-stase.

4. Jak kalvinismus „výslovně tematizoval“ budoucnost? (s. 22) I s judaismem mám trochu problém – je apokalyptika „výslovným“ tematizováním budoucnosti?

V celé práci mi trochu vadí důsledné užívání výrazu „přeci“, který jsem nenalezl v Pravidlech. Podobně je to s tvarem „nebo-li“, který jsem snad kdesi viděl, ale připadá mi nemístně staromódní. Drobné chyby a překlepy jinak ponechávám stranou.

Práci vřele doporučuji k obhajobě a přimlouvám se za její ohodnocení klasifikačním stupněm „výtečně (A)“.

Studnice-Zblon 14. září 2006

Jan Kranát, PhD.